

Valtuustoaloite: Someturva-palvelu kouluväen avuksi

Kaupunginvaltuusto 12.05.2025 § 57

”Someturva on ensimmäinen 24/7 palvelu, joka suojaa kouluväkeä päivittäisiltä sosiaalisen median vaaroilta ja auttaa, kun esiin nousee ongelmatilanteita. Vihreät esitti valtuustoaloitteessaan 9.5.2022, että Ylöjärvi Tampereen mallin mukaisesti hankkii Someturvapalvelun lasten ja nuorten sekä heidän kanssaan työskentelevien käyttöön. Kun aloitteen valmistelu tuli valtuustoon hyväksyttäväksi, yritysystävällisyyteen panostava Ylöjärvi yllätti. Valtuusto kohteli todella epäreilusti kokeilumahdollisuutta tarjonnutta Someturva-yritystä. Heti valtuustokeskustelun alussa kuultiin painokas arvio: yrityksen on perustanut kolme naista, jotka haluavat rikastua. Lasikatto helähti. Syntyi vahva epäluottamus, joka sitten virheellisiin tietoihin ja olettamuksiin perustuen tuhosi jatkon.

Viime vuoden aikana nuorisopalvelut valmisteli 13–17-vuotiaille oppilaille oman Ylöjärven mallin someturvaksi. Tämä palvelu toteutetaan niin, että sen käyttö ja ylläpito lisätään erityisnuorisotyöntekijöiden työkuormaan ilman mitään lisäpanostusta. Kokeilu on hyvin suppea, mutta siihen on varattu aikaa vuosi tai pari.

Ylöjärven malliin valitut yhteydenottotyökalut, anonyymit lomakkeet ja Instagramin feikki-profiilit, eivät sovi tähän ympäristöön. Niiden taakse piiloutuen on erittäin helppoa toteuttaa kaikkein kurjimpia somehyökkäyksiä lähes ilman kiinnijäämisen riskiä: voi huoletta kirjoittaa lomakkeelle tutuista ja tuntemattomista mitä tahansa soopaa. Miten kahden työntekijän voimavarat riittävät näiden mahdollisten häirintätoimien perkaamiseen?

Sosiaalinen media muuttuu jatkuvasti, ja ilman erityisasiantuntemusta on vaikea pysyä kartalla. Someturva kertoi huhtikuussa gossip-tileistä: juorut leviävät TikTokissa ja Instagramissa. Eilisessä 11.5.2025 Aamulehdessä oli uuden kurjuuden, The Comin, esittely. YLE: poliisi varoittaa äärimmäisen väkivaltaisesta The Com -verkostosta, joka houkuttelee lapsia ja nuoria somessa ja pelialustoilla. Valtuuston pitää osoittaa määrärahoja niin, että voimme yhdenvertaisesti huolehtia myös alakoululaisista, lukiolaisista, opettajista ja muusta kouluväestä sekä nuorisopalveluiden työntekijöistä.

Esitys

Naavaparta-valtuustoryhmä esittää, että sivistystoimi aloittaa neuvottelut Someturva-yrityksen kanssa niin, että palvelun käyttöönotto voisi tapahtua jo ennen kesää -25.

Jussi Kytömäki, valtuustoryhmä Naavaparta”

Toimivalta: Hallintosääntö 32 §

Päätös: Kaupunginvaltuusto päätti lähettää em. valtuustoaloitteen kaupunginhallituksen valmisteltavaksi.

Kaupunginhallitus 09.06.2025 § 216

Toimivalta:	Hallintosääntö 32 §
Esittelijä:	Kaupunginjohtaja
Päätösehdotus:	Kaupunginhallitus päättää lähettää valtuustoaloitteen kasvat- ja opetuslautakunnalle lausuntoa varten.
Päätös:	Hyväksyttiin.

Kasvatus- ja opetuslautakunta 17.03.2026
253/12.05.00/2025

Valmistelija: Sivistysjohtaja Matti Hursti

Seloste ja perustelut: Edellisen kerran kaupunginvaltuusto käsitteli kaupunginvaltuutettu Jussi Kytömäen someturvan hankintaan liittyvää valtuustoaloitetta 14.11.2022. Tuolloin päätös äänestyksen (46-5) jälkeen oli, että someturvaa ei hankita ostopalveluna. Päätöksen yhteydessä käydyssä keskustelussa valtuusto linjasi, että kaupunki kehittää omia mahdollisuuksiaan toimia lasten ja nuorten someturvan tukijana.

Kaupungin nuorisopalvelujen laatima suunnitelma someturvan vahvistamiseksi

Valtuuston päätöksen pohjalta sivistysosaston nuorisopalvelut käynnisti Ylöjärven somemallin suunnittelun. Sen pohjaksi toteutettiin perusopetuksen 5.-8. luokkien oppilaille suunnattu kysely, johon vastasi 898 oppilasta. Pääosin vuoden 2023 aikana valmistunut suunnitelma pitää sisällään seuraavia toimenpiteitä:

1. Yhteydenottolomake
 - luodaan tietoturvallinen yhteydenottolomake
2. Nuorisopalvelujen nettisivut
 - nuorisopalveluiden nettisivuille lisätään someinfo
3. Sometunnit
 - tehdään materiaalit valmiiksi kouluissa pidettäville some -oppitunneille
4. Somevälitunnit
 - järjestetään teemavälitunteja yhteistyössä kouluyhteisöohjaajien kanssa
5. Some-vanhempainillat
 - nuorisopalvelut ovat käytettävissä asiaa käsitteleviin vanhempainiltoihin
6. Kootaan soveltuvien osin teematietoa kouluterveyskyselyn tuloksista
7. Maksuttomat saatavilla olevat someturva -palvelut
 - laaditaan listaus tarjolla olevista maksuttomista someturva-palveluista
8. Toimeenpano ja seuranta
 - varaudutaan talousarviossa toimenpiteiden toteuttamiseen
9. Tallennetaan toiminnan keskeisiä tunnuslukuja toiminnan seurantaan ja arviointia varten.

Ylöjärven somemallin toteutuma vuonna 2025 sekä toteutuma/suunnitelma keväällä 2026

Tammikuu 2025: Esitelty Somekupla-yhteydenottolomake Nuorisovaltuustolle. Tehty Nuvan palautteen perusteella päivityksiä aineistoihin, mm. Somekupla-lomakkeen sanamuotoihin.

Helmikuu 2025: Mediataitoviikolla pidetty sometunnit: Viljakkalassa 7-luokat ja Kurussa 7-luokka & 8-luokka. Kauraslammen koulun tapahtumatorilla sometehtävät ja mainostus somekuplasta.

Maaliskuu 2025: Somekuplan esittely Soppeenmäessä, Vuorentaustassa ja Kauraslammella yläkoululaisille välituntien aikana.
Huhtikuu 2025: Nuoria Somettaa-tapahtumassa onnenpyörä (someen liittyvät kysymykset) ja Somekupla-esittely.
Toukokuu 2025: 6. luokkalaisten Elämän Valintatalo-päivissä aiheena some ja Somekupla. Metsäkylässä yläkoululaisille Somekuplan esittely välituntien aikana.

Syksy 2025: Tarjottu erityisnuorisotyön esittelyä keskusta-alueen yläkouluille.
Käyty esittelemässä erityisnuorisotyötä ja Somemallia Metsäkylässä ja Kauraslammella. Sometunnit Metsäkylässä 7-luokkalaisille.
Helmikuu 2026: Sometunnit Vuorentaustassa 7-luokkalaisille.
Maaliskuu 2026: Suunnitelmassa Soppeenmäen sometunnit 7. luokkalaisille.
Huhtikuu 2026: Nuoria Somettaa-tapahtumassa Somekuplan esittely.
Suunnitelmassa Kauraslammen sometunnit 7. luokkalaisille.
Toukokuu 2026: 6. luokkalaisten Elämän Valintatalo-päivissä somemateriaalit ja Somekuplan esittely.

Erityisnuorisotyöntekijät ovat jakaneet vuonna 2025 Instagramissa someen liittyviä postauksia 12kpl. Instagramin somepostauksilla on ollut yhteensä 10 494 katselukertaa.

Kouluissa tarjotuille Sometunneille on osallistunut yhteensä 226 oppilasta. Sometunneilla on käsitelty somehaasteita, groomingia, somehuijauksia, somekiusaamista ja tekoälyä.

Somekupla-lomakkeen kautta on tullut vain yksi yhteydenotto Ylöjärven somemallin aikana, vaikka esimerkiksi somepostauksilla on ollut yli 10 000 katselukertaa.

Some-etiketin työstö on käynnissä keväällä 2026.

Someturvan vahvistamiseen liittyvä toimintaympäristön muutos 1.8.2025 lukien
Kansallisella tasolla koulupäivän aikaista someturvaa on vahvistettu perusopetuslain muutoksella 1.8.2025 lukien. Perusopetuslaki 29 § 4. momentin mukaisesti oppilas ei saa käyttää puhelinta tai muuta mobiililaitetta oppitunnin aikana lukuun ottamatta niiden käyttöä opettajan luvalla oppimistarkoitukseen taikka rehtorin tai opettajan luvalla henkilökohtaiseen terveydenhoitoon taikka 31 §:ssä tarkoitettuna apuvälineenä.

Perusopetuslaki 29 § 5. momentin mukaisesti opetuksen järjestäjän tulee hyväksyä järjestyssäännöt tai antaa muut koulussa tai muussa opetuksen järjestämispaikassa sovellettavat järjestysmääräykset, joilla edistetään koulun sisäistä järjestystä, opiskelun esteetöntä sujumista sekä kouluyhteisön turvallisuutta ja viihtyisyyttä. Järjestyssäännöillä tai järjestysmääräyksillä tulee määrätä puhelinten ja muiden mobiililaitteiden säilytyksestä 4 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa sekä niiden käytöstä ja säilytyksestä työpäivän aikana muulloin kuin oppitunneilla.

Edellä mainittu 31 § viittaa oppilaskohtaisiin oppimisen ja koulunkäynnin tukitoimiin, joissa mobiililaitte voi olla oppilaan käytössä oleva apuväline.

Ylöjärven perusopetuksen koulujen järjestyssäännöt 1.8.2025 lukien / mobiililaitteet:

”Puhelinta tai muuta mobiililaitetta ei saa käyttää koulupäivän aikana lukuun ottamatta niiden käyttöä rehtorin tai opettajan luvalla oppimiseen, henkilökohtaiseen terveydenhoitoon tai apuvälineenä.

Puhelinta tai muuta mobiililaitetta ei saa käyttää toisen henkilön kuvaamiseen, videoimiseen tai mihinkään muuhunkaan taltioimiseen ilman rehtorin tai opettajan ja kuvattavan henkilön lupaa.

Puhelimet ja muut mobiililaitteet säilytetään koko koulupäivän ajan koulun käytännön mukaisesti, esimerkiksi lukolisessa kaapissa tai puhelinparkissa.

Juhlissa, retkillä tai muissa lukuvuosisuunnitelman mukaisissa tilaisuuksissa puhelimen käyttö on sallittua vain rehtorin tai opettajan luvalla.

Puhelimet ja muut mobiililaitteet pidetään häiriöttömässä tilassa.

Puhelinta ja muuta mobiililaitetta saa käyttää rehtorin tai opettajan luvalla, jos oppilaalla on kiireellinen tarve oppitunnin aikana olla yhteydessä huoltajaan esimerkiksi sairastumisen vuoksi.

Oppilaalla on aina oikeus soittaa hätätilanteessa hätänumeroon. Koulu ei ole missään vastuussa oppilaiden omista, heidän hallussaan olevista puhelimista tai mobiililaitteista.”

Yhteenveto

Ylöjärven kaupunki on toteuttanut vuodesta 2023 lähtien useita konkreettisia toimenpiteitä lasten ja nuorten someturvan vahvistamiseksi. Toimenpiteitä toteutetaan suunnitelmallisesti lukuvuosittain. Toiminta ei ole kokeiluluontoista vaan toistaiseksi voimassa olevaa.

Perusopetuslain muutos 1.8.2025 lukien on muuttanut someturvaan liittyvää koulujen toimintaympäristöä merkittävästi. Lain kuntakohtaisessa toimeenpanossa Ylöjärven perusopetuksen koulujen järjestyssäännöt päivitettiin kasvat- ja opetuslautakunnassa 17.6.2025. Mobiililaitteen käyttö on koulupäivän aikana pääsääntöisesti kielletty. Alkuvaiheen kokemukset käyttökiellosta ovat olleet enemmän myönteisiä kuin kielteisiä.

Joko vuoden 2026 tai viimeistään vuoden 2027 aikana kaupungin on syytä toteuttaa someturvan toteutumisen seurantakysely. Kyselyyn kannattaa sisällyttää samoja kysymyksiä kuin oli vuoden 2023 5.-8. luokille suunnatussa kartoituksessa. Seurantakyselyn tulosten perusteella päivitetään nykyinen toimenpidesuunnitelma.

Ylöjärven kaupungin edellä todettujen omien toimenpiteiden, perusopetuslain muutoksen sekä Ylöjärven kaupungin perusopetuksen koulujen järjestyssääntöjen muutosten perusteella voidaan arvioida, että koulujen oppilaiden someturvaa on vuosien 2023-2026 aikana vahvistettu. Erityistä tarvetta someturvan ostopalveluhankintaan ei tällä hetkellä ole. Mahdollisista lisätoimista voidaan tehdä tarvittavat linjaukset edellä mainitun seurantakyselyn tulosten perusteella.

Toimivalta: Hallintosääntö 94 §

Lisätietoja päätöksestä: Sivistysjohtaja, Matti Hursti, p. 050 680 67, etunimi.sukunimi@ylojarvi.fi

Esittelijä: Sivistysjohtaja

Päätösehdotus:

Kasvatus- ja opetuslautakunta päättää antaa vastauksensa valtuustoaloitteeseen edellä olevan selosteosan mukaisena.

Päätös: